

Riktlinjer för att förebygga hot mot journalister

**JOURNALIST
FÖRBUNDET**

Journalister är en utsatt yrkesgrupp. Kränkningar, trakasserier, hot och våld mot journalister har tyvärr blivit en allt vanligare del av yrket.

Det är nödvändigt att alla övergrepp, kränkningar, hot och våld mot journalister polisanmäls. Tyvärr sker detta alltför sällan. Ett annat problem är att de fall som polisanmäls ofta resulterar i att polisen lägger ned förundersökningen. Rättsväsendet måste ta hot mot journalister på större allvar.

I Sverige råder det en bred politisk enighet om journalistikens funktion i ett demokratiskt samhälle. Ett hot mot en journalist och dennes familj är därför ett hot mot demokratin och yttrandefriheten. Alla förlorar när en journalist hotas.

Tre grundläggande riktlinjer för medieföretag för att förebygga hot på redaktionerna

1. Hot mot en journalist är hela medieföretagets angelägenhet och ansvar

Den medarbetare som utsätts för kränkningar och hot är personligen drabbad och måste naturligtvis få ett stort stöd av arbetsledning och arbetsgivare. Samtidigt är det viktigt att se hot mot medarbetare också som ett hot mot medieföretaget. Självklart gäller detta oavsett om det rör sig om en fast anställd, en visstidsanställd, en frilans eller en bemanningsanställd som hotats i samband med ett uppdrag. En handlingsplan för hur företaget arbetar med kränkningar och hot mot medarbetare ser vi som en nödvändighet.

2. Polisanmäl och synliggör förekomsten av hot mot journalister

Hot mot journalister är ett hot demokratin. Men om kränkningar och hot mot journalister inte polisanmäls finns det heller inget att åtgärda för rättsväsendet. Då riskerar problemet att bli osynligt. Samtidigt ska största möjliga hänsyn tas till den direkt hotade journalisten. Det är hotet som sådant som bör göras synligt.

3. Medieföretag bör systematiskt följa upp polisanmälda hot mot journalister

När någon trakasserar eller mordhotar en journalist måste det få konsekvenser. Sverige är ett rättssamhälle där olaga hot är straffbart med fängelse. Polisanmälda hot ska följas upp!

Lokal anpassning

Riktlinjerna kan naturligtvis anpassas efter varje redaktions förutsättningar. Det viktigaste är att det finns en medvetenhet på redaktionen att trakasserier, hot, våld och andra övergrepp kan inträffa. Det bästa är om journalistklubb och redaktionsledning tillsammans kan utforma en skriftlig säkerhetspolicy för redaktionen. Om det saknas klubb på företaget, kan Journalistförbundets kansli hjälpa medlemmarna.

Stöd och råd i lagar

Ett bra förebyggande arbete mot trakasserier, hot och våld börjar i arbetsmiljöarbetet. Arbetsmiljölagen (AML) har flera bestämmelser om detta:

- Arbetsgivaren ska vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga att arbetstagaren utsätts för ohälsa eller olycksfall – AML 3:2.
(<https://www.av.se/arbetsmiljoarbete-och-inspektioner/lagar-och-regler-om-arbetsmiljo/arbetsmiljolagen/#5>)
- Arbetsgivaren ska också se till att bara de arbetstagare som har fått tillräckliga instruktioner får tillträde till områden där det finns en påtaglig risk för ohälsa eller olycksfall – AML 3:3. (länk ovan)
- Om du finner att ditt arbete innebär omedelbar och allvarlig fara för liv och hälsa ska du underrätta din chef om det och fråga om du ska fortsätta arbetet. I avvaktan på besked har du rätt att vänta med att utföra arbetet – AML 3:4,2st (länk ovan)

Arbetsgivaren ska också i sitt systematiska arbetsmiljöarbete (SAM) ha en skriftlig arbetsmiljöpolicy (http://www.av.se/dokument/afs/AFS2001_01.pdf) som ses över årligen och där riskerna i arbetet ska bedömas.

Arbetsmiljöverkets webb har också en temasida (<http://www.av.se/teman/hotochvald/>) om hot och våld där skyddsombud och redaktionsledning kan få stöd och tips. Där hittar du bland annat en sammanställning som heter AFS 1993:2 om våld och hot i arbetslivet.

Riktlinjer för att förebygga hot, våld och andra övergrepp

1. Arbetsledare och redaktionsledning ska ha kunskaper i riskanalyser och ska kunna fatta beslut för att så långt möjligt förebygga att hot uppstår. Det är arbetsgivarens ansvar att sådan kunskap finns på redaktionen.
2. Alla medarbetare ska ha grundläggande kunskaper i riskbedömning och veta vilka risker för hot och våld som kan vara förknippade med deras arbete. Alla ska känna till hur man förebygger hot och våld och hur man agerar om en hot- eller våldsituation inträffar.
3. Redaktionen lokaler ska utformas för att förebygga hot och våld. Larm och annan säkerhetsutrustning ska ses över regelbundet.
4. Arbetsledningen ska alltid överväga riskerna med ett uppdrag och ställa sig frågan om det kan utföras när situationen är mindre farlig.
5. Om medarbetaren inte kan ges fullgott skydd ska arbetet inte utföras.
6. Redaktionsledningen ska respektera vägran från enskild medarbetare att utföra uppdrag som han eller hon uppfattar som farliga.
7. Arbetsledningen ska vara medveten om vilka risker som kan vara förenade med granskning av kontroversiella ämnen, grupper eller liknande.
8. Sådan granskning bör inte utföras av en enda medarbetare. Redaktionsledningen ska göra klart att det är redaktionen som granskar. Det är svårare att angripa en hel redaktion än en namngiven enskild journalist.
9. Stöd frilansande medarbetare från start. Ge dem lika gott skydd, stöd och hjälp om anställda. Reaktionsledningen ska på lämpligt sätt visa både inåt och utåt att frilansen arbetar på redaktionens uppdrag.
10. Arbetsgivaren ska se till att ingen journalist ska arbeta ensam när hon eller han bevakar möten, demonstrationer etc som kan bli våldsamma. Tänk på att fotografer är särskilt utsatta vid sådana situationer.
11. Intervjusituationer som bedöms vara farliga eller riskfyllda, ska genomföras på offent-

liga platser. Om det inte är möjligt ska intervjuplatsen - om det är möjligt – undersökas i förväg. Medarbetaren ska ges information om bästa placering i okända rum, reträttvägar ska finnas etc. Medarbetaren ska ha möjlighet till snabb kontakt med arbetsledning såväl före som efter intervjun.

Riktlinjer för hur redaktionen kan agera när hot har framförts

1. Medarbetare som utsätts för hot ska omedelbart kontakta redaktionsledningen som för vidare uppgiften till såväl skyddsombud som fackliga företrädare.
2. Redaktionen ska ta situationen på allvar och omedelbart vidta nödvändiga åtgärder. Det är den hotades upplevelse som är avgörande för att ett hot har framförts.
3. Den som hotats ska omgående komma i kontakt med professionell krishanterare. Den som drabbats ska inte behöva ta ställning om det är nödvändigt eller ej. Krishantering är nödvändig för att mildra stressreaktioner och framtida ohälsa.
4. Journalistförbundet rekommenderar att hot polisanmäls. Hotet är riktat mot en journalist i tjänst. Det innebär att det är redaktionen - det vill säga företaget - som har hotats. Samtidigt ska största möjliga hänsyn tas till den som hotats och hur han/hon ser på en polisanmälan. Det är också viktigt att veta att om ingen polisanmälan sker, existerar inte händelsen i polisens ögon. Ha företagets organisationsnummer tillgängligt vid polisanmälan.
5. Redaktionsledning och polis ska i samarbete utreda hotets karaktär och omfattning för att skydda även övriga medarbetare. Samtidigt ska situationen för den hotades familj utredas för att ta reda på om hotet omfattar även familjen.
6. I samarbete med medarbetaren och företagshälsovården ska arbetsgivaren utreda i vilken omfattning medarbetaren ska fortsätta sina arbetsuppgifter. Ensamarbete ska undvikas så långt det är möjligt.
7. Arbetsgivare, skyddsombud och fackliga företrädare ska skriftligt dokumentera det som hänt, vidtagna åtgärder och följa upp och utvärdera de insatser som vidtagits.

Journalistförbundets styrelse

November 2013